

*HAKKÂRİ İLİ
VE İLÇELERİ EKONOMİK VE
SOSYO-KÜLTÜREL SORUNLARI
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ RAPORU*

ARALIK-2020

Ticaret ve Sanayi Odamız tarafından hazırlanan, Hakkâri İli/ilçeleri ve bölge için önem arz eden sorunlar ve çözüm önerileri, yaptığımız farklı çalıştaylar ve odamızın da tespit ettiği çalışmaların sentezlenerek çıktığı haline geldiği bu raporun ana başlıkları şöyledir.

***Sınır Kapılarının Faaliyetleri ve Sınır Ticareti**

Sınır ticareti; “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bulunan sınır illerinde mukim gerçek kişilerin zaruri ihtiyaçlarını karşılamak üzere karşılıklı olarak yaptıkları ticari işlemler” şeklinde tanımlanmaktadır. 25.01.2016 tarih ve 2016/8478 Sayılı Bakanlar Kurulu eki “Sınır Ticaretinin Düzenlenmesine İlişkin Karar” kapsamında yer alan illerin ihtiyaçlarının bir kısmının, sınır komşusu ülkelerden ithalat yoluyla daha düşük maliyetle karşılanması ve bu illerimizin ihracatının artırılması suretiyle söz konusu illere ekonomik canlılık kazandırılması amacıyla yapılan ticari işlemlerdir. Sınır ticaretinin ayrıca Sınır Ticaret Merkezlerinden de yapılması mümkündür. Sınır ticareti ülkenin kara sınırı olan devletlerle yaptığı genellikle özel bir rejime tabi olan bir ticaret şeklidir. Komşu ülkeler arasında varılan karşılıklı anlaşmalarla düzenlenir.

Serhat şehri olarak nitelendirilen Hakkâri'nin köklü bir geçmişi bulunmaktadır. Özellikle de hükümetin önemli politika ve destekleri ile Hakkâri ve ilçelerine yapılan yatırımların arttığını söylemek mümkündür. Sınır kapıları bakımından, Irak ile 370 kilometrelik kara sınırına sahip Türkiye'nin, hâlihazırda Irak'a açılan iki sınır kapısı bulunmaktadır. Irak ile ticaretin ana damar hattını oluşturan Habur-İbrahim Halil Sınır Kapısı, en önemli ve yoğunluğun en çok yaşandığı gümrük kapısı olarak bilinmektedir.

Bir diğer sınır kapısı olan Hakkâri'nin Çukurca ilçesiyle Duhok'un Kani Masi kasabası arasındaki "Üzümlü Sınır Kapısı" ise, hem güvenlik hem de zor coğrafi şartlar nedeniyle ticari geçişlerden çok, insan geçişlerinde kullanılmaktadır. Derecik-Mergesor Sınır Kapısı ise Türkiye ile Irak arasında üçüncü sınır kapısıdır.

Şemdinli Sınır Kapısı'nın faaliyete geçmesi için ise, 14 Şubat 2011 Tarihinde 2011/1434 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı olmasına rağmen, halen faaliyete geçmemiştir. Daha önce yapılan çeşitli çalışmalar ve uygulanan iki ülke arasındaki görüşmeler, bir takım engeller nedeniyle istenen düzeye ulaşamamıştır. Oysa söz konusu kapının da bölge için büyük önem arz ettiğini belirtmek isteriz.

Dönemin Başbakanı Sayın Binali YILDIRIM'ın, 5 Haziran 2018 tarihinde Hakkari ziyaretleri esnasında, Şemdinli Alan Sınır Kapısı'nın çalışmalarının başlatılacağı ve bununla ilgili gerekli çalışmaların yapılacağını iletmisti. Hakkâri ili için sınır kapılarının önem çok büyük. Bu nedenle, Şemdinli Alan Sınır Kapısı'nın da bir an önce ticari faaliyetlerin yapılması için faaliyete geçirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Çünkü, sınır kapıları, bir şehrin bacasız fabrika görevini görmektedirler. Bu nedenle, özellikle hükümetimizin büyük önem verdiği Hakkâri/Yüksekova'mız için bu dinamiklerin bir an önce iyileştirilmesi ve tüccar/esnaflarımızın ticaret yapma imkânına erişmeleri için ilgili yerlere gerekli bilginin verilmesi elzemdir.

Esendere Gümrük kapısından aldığımız son 3 yıla ait veriler aşağıdaki gibidir.

STM-İTHALAT –İHRACAT BEYANNAME SAYILARI VE MİKTARLARI				
GÜMRÜK İDARESİ	ESENDERE GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ			
DÖNEMİ(AY/YIL)	2018-2019-2020			
YILLAR	İTHALAT		İHRACAT	
	BEYANNAME SAYISI	TUTARI(USD)	BEYANNAME SAYISI	TUTARI(USD)
2018	80	1.337.890,84	317	11.480.284,42
2019	151	2.601.189,82	175	7.043.295,04
2020	115	2.306.765,85	198	5.969.079,09

Bu verilere de bakıldığında sınır kapımızdaki ithalat ve ihracat hacmi düşmüştür. Pandemi sürecinden önce de Esendere sınır kapımızın sınır ticareti durma noktasına gelmiştir. Aynı şekilde odamız da yaptığımız sektörel araştırmalara göre de en çok kapanan firma sayısı ithalat ve ihracat yapan firmalarımıza aittir. Firmalar ya kapanışa gitmiş ya da Van ilinde Kapıköy de sınır ticaretlerini yapmaya başlamışlardır. Halbuki Esendere sınır kapısı km açısından İran,a daha yakın standart olarak da A kategorisine alınmış bir gümrük kapısıdır. Bu nedenle şehrimizin en büyük ticaret kaynağı olan gümrük kapımızın önündeki engellerin biran önce kaldırılması gerekir .Esendere sınır kapımızdaki en büyük sorunlardan biride tır geçiş belgelerinin verilmemesi .Bu nedenle başvurusunu yaptığımız geçiş belgelerinin de onaylanması ve odamız tarafından verilecek olması Esendere sınır kapısının ticaretine olumlu yönde etkileyecektir.

***Yeni Teşvik Bölgesinin Oluşturulması**

On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)"nda yer alan amaç ve hedefler olarak ; ""Yaşanabilir Şehirler ve Sürdürülebilir Çevre" ekseninde ekonomik ve sosyal faydanın artırılmasına paralel olarak çevrenin korunması, şehirlerde ve kırsal alanlarda yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ile bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik hedef ve politikalara yer verilmektedir" denilmektedir. Ayrıca, devamında da "Bölgelerimizi, yeniliğe ve işbirliğine dayalı şekilde imkân ve kabiliyetlerini yönetim temeline geliştirerek dönüştürmek ve böylece ülkemizin dengeli kalkınmasına azami katkıyı sağlamak, bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmak temel amaçtır" ifadeleri yer almaktadır.

Türkiye'nin 2023 vizyonu ve hedeflerine ulaşmasında, önemli yapı taşlarından biri olan bu amaçlar doğrultusunda; destek ve teşviklerin iyileştirilmesi ve Yüksekova başta olmak üzere, bölgede dezavantajlı durumda olan il ve ilçeler için 7. Teşvik Bölgesinin oluşturulması ve buradaki demografik yapılar, ticari sirkülasyonlarda göz önünde bulundurulacak gerekli düzenlenmelerin yapılması önemlidir.

Çünkü bölgede her anlamda ciddi avantajlara sahip il ve ilçeler bulunduğundan, aynı kategoride ve aynı teşvik bölgesinde değerlendirmenin ciddi sorunlara yol açtığını belirtmek isteriz. Örneğin, Hakkari'nin; Diyarbakır, Mardin hatta Van ile aynı teşvik bölgesinde yer alması ve gelişmiş büyük şehirler ile aynı performansı gösterememesi (eğitim, sağlık, yatırım,

sanayi vs.) ciddi boşlukların oluşmasına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle, Hakkari gibi dezavantajlı konumda olan iller için farklı reformların geliştirilmesi, oluşturulacak yeni teşvik bölgesindeki illerin farklı özellikleri de göz önünde bulundurularak, cazip yatırım alanlarının oluşturulması ve bu illerin de geri kalmışlıktan bir an önce çıkması için önem arz etmektedir. Bu sayede dışardan yatırımcının daha rahat fırsat bulacağı alanların oluşması ile beraber, bölge halkının da farklı alanlarda yatırım yapma potansiyelleri de artacaktır.

***Yüksekova OSB-İran OSB'nin Entegreleştirilmesi**

Hakkâri-Yüksekova jeopolitik açıdan büyük öneme sahip olan ve bünyesinde birden fazla sınır kapısını barındıran bir kenttir. Bu nedenle, bu sınır kapılarının artık üretimden desteklenmesi ve komşu ülkelerle geniş pazarlı ticaret yapması gerekmektedir. Üretim beraberinde istihdamı da getireceğinden, Yüksekova'da kurulan Yüksekova Organize Sanayi Bölgesi'nin büyük öneme sahip olduğunu ve bölgenin her anlamda özellikle de sanayi anlamında gelişmesine çok büyük katkı sunacağını belirtmek isteriz.

145 hektarlık bir kamu alanı üzerine kurulmuş olan ve yaklaşık 50 milyon civarında bir yatırım yapılan, Yüksekova ilçemize 14 kilometre mesafede Büyükşehirlik Beldesi'ne bağlı Ünlüce Köyünde kurulan Yüksekova Organize Sanayi Bölgesi'nin, yakın tarihte alınan kararla ikili ticareti de geliştirmek amacıyla kurulacak olan Türkiye-İran Ortak OSB ile entegre edilmesinin bölgeye de ciddi bir ticari sirkülasyon kazandıracağını düşünmekteyiz. Çünkü İran'a en yakın şehir ve ticaret merkezi potansiyeline sahip bir kent olmamız vesilesiyle, yapılacak olan yatırımların da önemli ve olumlu olacağını düşünmekteyiz.

***Üyelerin Teşvik ve Desteklere Başvuru ve Takip Süreçlerinin En Yakın Merkezde Toplanması**

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) son verilerine göre (2019), Hakkari İli ve İlçelerinin nüfus sayısı aşağıdaki gibidir

Yıl	İlçe	İlçe Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Nüfus Yüzdesi
2019	Yüksekova	118.915	61.859	57.056	% 42,32
2019	Merkez	78.672	41.959	36.713	% 28,00
2019	Şemdinli	43.886	23.898	19.988	% 15,62
2019	Derecik	23.377	12.745	10.632	% 8,32
2019	Çukurca	16.141	10.682	5.459	% 5,74

Yukarıdaki istatistiki veriler baz alındığında, matematiksel olarak; Yüksekova, Şemdinli, Derecik ilçeleri, belde ve köylerindeki nüfus sayısı hesaplandığında, toplamda 202.319 olan nüfusun yaklaşık olarak 200 binden fazlası il merkezi dışındaki ilçelerden oluşmaktadır. Ayrıca; Yüksekova, konum itibari ve nüfus sayısı bakımından, Türkiye'deki birçok ilden

avantajlı durumdadır. Nitekim bunun sonucunda da, stratejik konum ve yapılan ticari faaliyet açısından da önem teşkil etmektedir.

Odamıza kayıtlı tüccar ve esnafın yanı sıra, Esnaf ve Sanatkârlar Odasına bağlı da birçok esnaf bulunmaktadır. Faaliyet alanımız olan Yüksekova ve Şemdinli tüccar ve esnaflarımızın yıllardır yaşadığı bu olumsuz durum, ciddi ticari ve zaman kayıplarına da sebebiyet vermektedir. Örneğin; Derecik İlçesinden bir tüccarın Hakkâri ilindeki iş ve işlemlerini gerçekleştirebilmesi için, sarf edeceği mesafeden doğacak maddi külfetin yanında, iş ve işlemlerini yerinde takip edebileceği zamanın da yetersiz kalacağı düşünüldüğünden, jeopolitik konum itibari ile tam merkezde yer alan Yüksekova'da, kurulacak söz konusu kurumların esnaf, tüccar ve bölge halkı için yapılacak yatırımlar arasında çok önemli bir kilometre taşı olacağını düşünmekteyiz. İl potansiyeline sahip olan Yüksekova'mızda yapılan bu alt yapı çalışmalarının da il süreci tamamlandığında tüccar ve esnafımız için hazır konumda olacağını da belirtmek gerekir. Söz konusu bu kurumlar;

- KOSGEB Yüksekova Temsilciliği
- Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA) Yüksekova Temsilciliği
- İş-Kur Yüksekova Temsilciliği

Yukarıdaki kurumların faaliyet alanlarına bakıldığında;

-KOSGEB: (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı); Ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur.

Kuruluşun görevleri arasında "İşletmelerin planlı yönetim anlayışına, modern ve çağdaş işletmecilik düzeyine kavuşturulmalarını teminen değişik sektörlerde yatırımları yönlendirmek üzere proje profillerini uygulayacak, atıl kapasiteleri değerlendirecek, verimliliği artıracak; modernizasyon, üretim, yönetim, pazarlama, enformasyon ve teknoloji adaptasyonu gibi konularda kapsamlı "Teknik Yardım ve Destek Program ve Projeleri"ni gerçekleştirecek İhtisas Merkezlerini kurmak ve kurulmasını sağlamak" denilmektedir.

-DAKA Yatırım Destek Ofisleri: 5449 Sayılı Kanun ile önceleri ulusal düzeyde Devlet Planlama Teşkilatı'na bağlı olarak kurulan daha sonra da, ulusal düzeyde koordinasyon sağlamak üzere Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na bağlanarak faaliyet yürüten 26 Kalkınma Ajansı bulunmaktadır. Bölge ve ilçe olarak TRB2 Bölgesinde(Bitlis, Hakkari, Muş, Van) yer almaktayız. Ajanslar 4 koldan oluşmakta olup bunlar, Kalkınma Kurulu, Yönetim Kurulu, Genel Sekreterlik ve Yatırım Destek Ofisleridir.

Kalkınma Kurulu;

İllerin dengeli şekilde temsilini sağlayacak yapıda, en fazla yüz üyeden oluşmaktadır. Kalkınma Kurulu, yapacağı ilk toplantıda kendi üyeleri arasından bir Başkan ve bir Başkan Vekili seçer. Başkan ve Başkan Vekilinin görev süresi iki yıldır.

Yönetim Kurulu; Tek ilden oluşan bölgelerde vali, büyükşehir belediye başkanı, il genel meclisi başkanı, sanayi odası başkanı, ticaret odası başkanı ile kalkınma kurulu tarafından özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından seçilecek üç temsilciden; birden fazla ilden oluşan bölgelerde il valileri, büyükşehir belediye başkanları veya büyükşehir olmayan illerde il merkez belediye başkanları, il genel meclisi başkanları ve her ilden birer kişi olmak kaydıyla ticaret ve sanayi odası başkanlarından oluşmaktadır. Yönetim kurulu, ajansların karar organıdır

Genel Sekreterlik; Ajansın icra organıdır. Genel Sekreterliğin ve yatırım destek ofislerinin en üst amiri Genel Sekreter'dir. Genel Sekreter yönetim kuruluna karşı sorumludur

Yatırım Destek Ofisleri; Bölge illerinde, özel kesimdeki yatırımcıların kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idari iş ve işlemlerini ilgili mevzuatta belirtilen süre içerisinde, ilgili mevzuatta bir süre belirtilmemişse öncelikle ve ivedilikle sonuçlandırmak üzere yönetim kurulu adına tek elden takip ve koordine etmektedir.

İŞ-KUR: 4904 sayılı Kanun ile kurulan Türkiye İş Kurumu, il müdürlükleri ile 81 ilde faaliyet göstermektedirler. Faaliyet alanları içerisinde istihdamın korunmasına ve artırılmasına, işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmak üzere, aktif işgücü hizmetleri kapsamında mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, toplum yararına programlar ve diğer kurs, program, proje ve özel uygulamalar düzenlenmektedir.

Üye memnuniyet odaklı çalışan bir oda olmamız hasebiyle; yukarıda saymış olduğumuz kurumların Yüksekova'daki varlıklarının olumlu çıktıları olacağı ve işbirliği ile yapılacak olan proje ve çalışmalarımıza da ivme kazandıracaktır.

***Tümen Komutanlığı İhtiyaç Alımları:**

Yüksekova Tümen Komutanlığının ihtiyaç alımlarının uzun süredir güvenlik nedeniyle il dışından temin ettikleri bilinmektedir. Ancak, devletimizin ve güvenlik güçlerimizin özverili çalışmalarıyla güvenlik sorunlarının tamamen bertaraf edildiği ve kaçakçılık riskinin en aza indiği aşikârdır. Bu nedenle, ciddi bir nüfus potansiyeline sahip Yüksekova Tümen Komutanlığı'na temin edilecek olan ihtiyaç malzemelerinin, kent sınırları içerisinde yapılmasının kentlin esnaf ve tüccarına can suyu olacağını düşünmekteyiz. Özellikle pandemi sürecinde tüm dünya ülkeleri ekonomik anlamda ciddi sorunlar yaşadı. Tüccar ve esnafın ayakta kalması için hükümetimizin başarılı çalışmaları güzel sonuçlar verdi. Ancak özellikle de küçük esnafımızın ayakta kalma sürecini en az hasarla atlatabilmesi için, söz konusu alımların ciddi bir iyileştirme yapacağını söylemek mümkündür.

***Hakkari-Yüksekova'nın IPARD Programı Kapsamına Alınması ve TKDK İl Koordinatörlüğünün Yüksekova'da Kurulması:**

Kalkınmışlık düzeyi ne olursa olsun, tüm ülkelerin ekonomik hayatlarında önemli bir yere sahip olan tarımsal üretim, büyük ölçüde doğa koşullarına bağlı olmakla birlikte risk ve belirsizliği yüksek bir ekonomik faaliyettir. İnsanların sağlıklı ve dengeli beslenmesini sağlamak, milli gelire, istihdama katkı yapmak ve sanayi sektörünün hammadde ihtiyacını karşılamak gibi rolleri üstlenmesi açısından bu sektörün alternatif bir ikame kaynağı bulunmamaktadır. Bu özelliğinden dolayı tarım, tüm ülkeler için ilgi odağı olmuş ve gerek ulusal ve gerek de uluslararası politikalarda önceliğini korumuştur.

TRB2 (Bitlis, Hakkari, Muş Van) Bölgesi'nin temel geçim kaynağı tarım olmasına rağmen arazilerin büyük bir kısmının topoğrafya ve iklim özellikleri, bitkisel üretim deseninin çeşitliliğine engel olmaktadır. Ayrıca, bölgenin tarımsal üretimi içerisinde kişi başına bitkisel üretim değeri ülke ortalamasının altında kalmaktadır. Bu durumun başlıca sebeplerini incelediğimizde; topoğrafya ve iklim koşullarının olumsuz etkilerinin yanı sıra istihdamın büyük bir kısmının tarım sektöründe bulunmasıdır. Ayrıca tarımsal işletmelerin verimliliklerinin düşük olması ve üretilen ürünlerde katma değer oluşturulamaması da önemli faktörlerdendir. Bununla birlikte toprak mülkiyetinin dengesiz dağılımı, işletme arazilerinin çok parçalı, dağınık ve küçük olması, artan nüfusa yönelik istihdamın yetersiz kalması ve işgücü fazlasının açığa çıkması bölge halkının tarımsal faaliyetlerden uzaklaşmasına da sebep olmaktadır. Bu bağlamda bitkisel üretim faaliyetlerinin etkin bir şekilde devam ettirilmesi için

gerekli yatırımların devlet destekli olarak yapılması, sosyal ve ekonomik anlamda TRB2 Bölgesi'ne değer kazandıracaktır

Bundan hareketle; yüzölçümü bakımından geniş bir konuma sahip Hakkari ili ve ilçeleri için öncelikle IPARD Programı Kapsamında Desteklenen 42 İl içine alınmasını ve merkez konumda ve il potansiyelinde olan Yüksekova'da Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumuna (TKDK) bağlı olarak il koordinatörlük ofisinin açılmasının ve söz konusu destek kapsamında tüccar ve esnafımızın da yararlanmalarının bölgeye pozitif katkıları olacağını düşünmekteyiz.

Çünkü IPARD Programının Amacı;

Avrupa Komisyonu tarafından 25 Şubat 2008 tarihinde onaylanan Kırsal Kalkınma (IPARD) Programı; Türkiye'nin katılım öncesi dönemdeki öncelikleri ve ihtiyaçlarını dikkate alarak, sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için kapasite oluşturmayı hedeflemekte, işletmeleri AB standartlarına yükseltmeyi amaçlamaktadır.

IPARD Programının Kapsamı Nedir?

Programın uygulandığı illerde;

a. "Tarımsal İşletmelerin Yeniden Yapılandırılması ve Topluluk Standartlarına Ulaştırılmasına Yönelik Yatırımlar" tedbiri kapsamında; süt üreten tarımsal işletmelerin ve et üreten tarımsal işletmelerin desteklenmesi,

b. "Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanmasının Yeniden Yapılandırılması ve Topluluk Standartlarına Ulaştırılmasına Yönelik Yatırımlar" tedbiri kapsamında; süt ve süt ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasının, et ve et ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasının, meyve ve sebzelerin işlenmesi ve pazarlanmasının, su ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasının desteklenmesi,

c. "Üretici Gruplarının kurulmasının desteklenmesi",

d. "Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi" tedbiri kapsamında; çiftlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesinin, yerel ürünler ve mikro işletmelerin ekonomik gelişiminin, kırsal turizmin gelişiminin ve kültür balıkçılığının gelişiminin desteklenmesi sağlanacaktır.

Hakkari-Yüksekova'nın bu kapsama alınması il potansiyeline sahip Yüksekova'ya yapılacak yatırımlar ile uyumlu bir paralellik gösterecektir. Aynı zamanda, üretici firmaları yatırım konusunda daha da cesaretlendirecek ve teşvik edecektir.

***Yüksekova'da Ziraat Fakültesi'nin Açılması**

Odamızın 2021-2025 Stratejik Planında yer alan paydaş analizleri sonucunda; yapılan swot analizinde, *fırsat* olarak tespit edilen "Tarım ve Hayvancılık Sektörünün Öneminin Artması" „na paralel olarak da, Odamızın bu plan doğrultusunda yapacağı proje ve çalışmalar içerisinde; Yüksekova'da Ziraat Fakültesi Açılması ve Yüksekova'da Tarım ve Hayvancılık Faaliyetlerinin Desteklenmesi olarak yer almıştır.

Geleceğe yönelik yol haritası olarak önümüzdeki beş yıl için hazırladığımız stratejik planımız, gelecek stratejilerimizi belirleyerek, şehrimizin de geleceğine ışık tutarak katkı sunmayı hedeflemektedir.

Bölgesel kalkınmaya yönelik hedeflerin sahipleri genellikle, yürütme organları ve yerel yönetimler gibi karar alıcılardır. Ancak; yapılan ve yaptığımız çalışmalarda "Bölgesel Kalkınma" konusunda odamıza çok önemli bir misyon yüklendiği görülmüş olmakla beraber, odamız bu misyon ve sosyal sorumluluğun gereği olarak, bölgenin kalkınmasına maksimum katkıyı sağlayacak faaliyetleri gerçekleştirmek için çalışmalar yürütmektedir.

Bu çalışmalardan Mayıs 2019'da hazırladığımız ve ilgili yerlere sunduğumuz raporumuzda geçen;

"22.05.2008 tarih ve 5765 Sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda ve Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanlarının Kadroları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Karamameye Ekli Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 99'uncu maddesi ile kurulmuş, Yüzüncü Yıl Üniversite'sinden devredilerek tüzel kişiliğe kavuşan Hakkari Üniversitesi'ne bağlı ve 2010-2011 Öğretim yılında eğitim-öğretime başlayan Yüksekova Meslek Yüksekokulu, kurulduğu günden beridir Yüksekova Sınırları dışında faaliyet göstermektedir. Dolayısıyla, kentin üniversite imkânlarından mahrum kalmasının yanında, mesleki, teknik ve ar-ge çalışmaları konusunda da yapmış olduğumuz ve yapacağımız projelerde ciddi boşluklar yaşamaktayız. Bir ilçenin adıyla kurulmuş bir yüksekokulun, faaliyet alanında eğitim hizmeti verme hakkının iadesi ile ilgili gerekli çalışmaların ivedilikle yapılmasının önemli olduğunu belirtmek isteriz. Akabinde de konum itibari ile önemli bir yerde olan Yüksekova'ya daha sonra fakültelerin peyderpey kurulması çalışmalarının da başlatılmasının doğuracağı olumlu çıktılar önemlidir. Bir şehrin çehresini değiştiren önemli temel taşlarından biri de üniversitedir." yer almaktaydı.

Nitekim odamızın da girişimleri sayesinde, 7 Ekim 2020'de Yüksekova Meslek Yüksekokulu Yüksekova'da resmi törenle açılmıştır. Şehrimiz için önemli yapı taşlarından biri olan bu gelişmenin, şehrin çehresinin olumlu yönde değiştirdiğini de söylemek mümkündür.

Yüksekokulun ardından, kentin coğrafi özelliklerine bağlı olarak fakültelerin açılmasının da artık önemli olduğu, özellikle pandemi süreci ile beraber tarım sektörünün öneminin daha fazla arttığını da göz önünde bulunduracak olursak, öncelikle Yüksekova'da Ziraat Fakültesi'nin açılmasının öneminin büyük olacağı bilinmelidir.

Bunun akabinde; tarım, arıcılık hatta hayvancılık ile ilgili bölge halkının da daha fazla teşvik edilmesi, tarım ve ilgili bileşenleri alanında yapacağımız projelerde ve bunu çağın gereklerine uygun olarak, kamu-üniversite-sanayi işbirliğinde hazırlayacağımız projelerimize de ciddi katkılar sunacaktır. Kentin Coğrafi İşaretleli ürün yelpazesinin genişlemesi, marka ve patent kültürünün geliştirilmesine öncülük edecektir.

Sonuç olarak, bir kentin üniversiteye sahip olması, birçok dinamiği hareket geçirecek olup, orada yaşayan halkın da; kentinin kültürüne uzak durmadan bilim, sanayi ve teknoloji ile yakından ilgilenmeleri teşvik edilecektir.

Aşağıdaki veriler Yüksekova İlçe Tarım Müdürlüğü'nden alınmıştır.

İLÇEMİZDEKİ TARIMSAL İŞLETME SAYILARI

TÜRÜ	SAYISI
Çiftçi kayıt sistemi işletme sayısı	3.647
Büyükbaş işletme sayısı	2.457
Küçükbaş işletme sayısı	3.425
Arı kayıt sistemi işletme sayısı	241
Çiftçi kayıt sistemine kayıtlı üyeler	3.647

İLÇEMİZDEKİ HAYVAN TÜRLERİ VE SAYILARI

TÜRÜ	SAYISI
Sığır Sayısı	32.739
Manda Sayısı	587
Koyun Sayısı	234.500
Keçi Sayısı	68.688
Arılı Kovan Sayısı	39.076

İLÇEMİZDEKİ ENDEMİK BİTKİ ÇEŞİTLERİ

Ters Lale

Salep

İLÇEMİZDEKİ BÖLGESEL TARIMSAL ÜRÜNLER

Bölgesel Üretilen Tarımsal Ürünler

Buğday, Yonca, Fiğ, Korunga, Aspir, Nohut, Fasulye

Aspir Yağı

***Eğitim Alanındaki Tespitler**

****Mesleki Eğitim Merkezlerin Arttırılması***

Nitelikli iş gücü için öncelikle mesleki eğitim ve teknik donanım olması gerekmektedir. Özellikle, Yüksekova OSB'nin varlığı ile kentin sanayisinin de ön plana çıkacağı bilinmektedir. Buna paralel olarak, sanayi alanında hizmet verecek işletmelerin sayıları da her geçen gün artacaktır. Bu nedenle, OSB'nin faaliyetlerinin başlaması ve tam teşekküllü çalışmasına başlaması ile beraber, diğer yandan burada hizmet vermeye başlayacak işletmelerde de nitelikli çalışan ve eğitim gibi konularının da alt yapısının oluşturulması büyük bir rahatlama sağlayacaktır. Ayrıca, sadece sanayi değil, gelişen ve değişen Yüksekova için farklı sektörlerdeki işletmelerin nitelikli personel ihtiyaçlarının da karşılanması ve bu sayede sürdürülebilir kaliteli iş gücüne bağlı olarak istihdamın artacağı da söz konusudur.

Bundan hareketle; Mesleki Eğitim Merkezlerinin sayılarının arttırılması ve bu okullarda verimli eğitimin sağlanması için gerekli tüm malzemelerinin de temin edilmesinin sağlanması, söz konusu bu okulların da kendi döner sermayelerini de oluşturmaları teşvik edecektir.

****Farklı Alanlardaki Okulların Açılması***

Fen Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi, Spor Lisesi gibi farklı alanlardaki okulların açılması ve öğrencilerin meslek seçimi ve bu alanlara da doğru yönlendirilmelerinin sağlanması önem teşkil etmektedir.

****81 İlde 81 Meslek Lisesi Protokolüne Yüksekova'nın da Dahil Edilmesi***

26 Şubat 2019'da Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ev sahipliğinde, Milli Eğitim Bakanı Sayın Ziya SELÇUK'un da katılımı ile gerçekleşen programda, 81 İlde 81 Meslek Lisesi Protokolü imzalanmıştır. Bu protokol kapsamında, mesleki eğitimde Avrupa Modeli tasarlanacak olup bunun da önemli ayaklarından biri olarak TOBB ve TOBB ETÜ ile beraber bu işin birlikte yapılıyor olması, yani yükseköğretim ayağının da olması ortaöğretimle yükseköğretim arasındaki bağlantının ne kadar mühim olduğunu da gösterecektir. TOBB-ETÜ varlığı, bunun ortaöğretim seviyesinde yansıtılması bakımından önem taşıyor. Bütün bunları sürdürürken mesleki ve teknik eğitimde yeni bir dönemin başlayacağını, bunun sektörle iç içe olacağını, buna bağlı olarak okullardaki üretimin bir öğrenme yöntemi olacağı aşikârdır. Yıllardır üzerinde çalışılan bir konu ve uzun yıllardır hayal edilen bir çalışmanın gerçekleşmesi ve hayata geçirilmesi oda olarak bizi de çok heyecanlandırmıştır. Çünkü raporumuzun bir çok noktasında "eğitim" ve beraberinde "istihdam" konularına sıkça değindik. İl potansiyeline sahip bir konumda olmamız ve yapılan yatırımların ve yaptığımız çalışmaların çoğu da bu yönde olduğundan dolayı, adı geçen protokol kapsamına alınarak söz konusu mesleki ve teknik lisenin Yüksekova'da da açılmasının çok güzel ve olumlu sonuçlar doğuracağını belirtmek isteriz.

***Yüksekova'nın İl Olması**

Ticaret ve Sanayi Odamızca hazırladığımız bu raporumuzdaki sorun ve çözüm önerilerinin aslında büyük çoğunluğunun, hala ilçe konumunda olmamızdan kaynaklanıyor olmasıdır. Daha önceki yıllarda da yapılan birçok çalışmanın sonucu, bir takım bürokratik engeller nedeniyle nihayete erememiştir. İl potansiyeline sahip ve ticari potansiyeli yüksek ülkelere en yakın sınır komşusu konumunda olan Yüksekova'mız, il olmayı hak eden bir konumdadır. Hükümetimizin başarılı ve özverili yatırımları ve çalışmaları ile artık güvenlik sorunlarının da tamamen bitme noktasına gelmesi, kent halkının huzur ve refah içinde yaşaması da bilinen bir gerçektir.

Bundan sonra, kentin ekonomisi, eğitimi, istihdamı için daha çok çalışıldığı, yatırım politikalarının da bu minvalde olduğu, yaptığımız lobi faaliyetlerimizde de tespit ettiğimiz olumlu çıktılardır.

Bütün bunlardan hareketle, Yüksekova'nımızın artık hak ettiği "İl" unvanını almasının, yukarıda maddeler halinde saydığımız bütün sorunlarımıza çözüm getireceği aşikârdır. Nitekim; oda olarak 15.09.2020 tarih ve 2020/25 nolu Yönetim Kurulu Kararımız ile; "Odamız öncülüğünde Yüksekova'nın il olması yönünde yapılacak çalışmalar için, Yüksekova Esnaf Odası Başkanlığı ve Şoförler ve Otomobilciler Odası Başkanlığından oluşan bir komisyonun kurulmasına ve çeşitli lobi faaliyetlerinin yapılarak, bir yol haritası belirlenmesine, bunun akabinde de elde edilen çıktıların raporlaştırılıp ilgili bakanlıklara sunulmasına" kararı alınmıştır. Karar sonrası, yerelde kanaat önderleri, siyasetçiler ve yerel yönetimlerle kamuoyu oluşturmak ve Yüksekova'nın il olmasının önündeki engelleri kaldırmak için bir dizi ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Komisyon alınan bu karar gereği, çalışmalarına devam etmekte ve elde edilen çıktıları da en yakın zamanda ilgili mercilere iletmek için raporlaştırma faaliyetlerine de başlayacaktır.

Özelde üyelerimizin ve genel olarak da kent halkının, Ticaret ve Sanayi Odamıza yüklediği bu çok önemli misyon gereği, yapmış olduğumuz bu çalışmaların da sosyal sorumluluk bilinciyle yapıldığını belirtmek isteriz.

Yüksekova Ticaret ve Sanayi Odası
Başkanlığı

